

Niewłączone do Księgi Psalmów

*Nad rzekami Babilońskimi, tamęśmy siadali
i plakali, wspominając na Syjon.*

Psalm 137

Siedzieliśmy nad wodami Kwisy, było upalne lato, piąte po wojnie, kościotrupy kamienie spalonych do ostatniej cegły, myszkowaliśmy po piwnicach. МИН НЕТ! – nie wywietrzył odór spalonych ciał, dotknąłem kamienia tuż przy betonowym dnie piwnicy, był ciepły, „ciekawe, powiedział Dzidek, jak długo kamień przechowuje pamięć ognia”

w jego jak i moim poniemieckim domu zobaczyłem niespotykane starego człowieka w palcie (było lato!) i czapce naciśniętej na uszy, spisującego nie mający końca korowód nazwisk, Dzidek: „spisuje wszystkich mieszkańców Kołomyi, jakich zapamiętał, a znał ich tysiące, budował mosty i wiadukty w powiecie, a nawet dalej, zapisał już całą walizkę papieru prośbowego”;

siedzieliśmy nad wodami Kwisy mocząc nogi o zdeptanych stopach, mytych byle jak wieczorem pod nieuważnym wzrokiem matki, zrogowaciałe, popękane pięty, skóra jak zelówka nie miękła, gdy nasze jedenastoletnie ciała pluskały się w statecznym nurcie Kwisy, leżeliśmy na wznak, lekko poruszając dłońmi, niczym płetwami, z ciężkim słońcem na wargach, z marzeniem w zmrużonych oczach, by prąd poniósł nas do morza, tego lub tamtego, jakie to były morza, żywe czy martwe, nie ja, lecz pamięć nie pamięta;

siedzieliśmy, Dzidek (zmarł tej wiosny, zastanawiam się jak długo prochy przechowują pamięć ognia), i ja

(←

pośród całych rodzin z i spod Kołomyi, Tarnopola,
Drohobycza, a nawet z Bukowiny, kobiety w majtkach
i biustonoszach, dzieci na golasa, mężczyźni w spodniach
i gimnastycznych koszulkach, ponad głowami hasały
motyle, czasem zabuczał na najniższej strunie trzmiel
opity bimbrem spływającym z szyjek niezatkanych butelek,
mężczyźni grali w karty, milcząc, zrzucali je z furją,
jak broń długą i krótką, kiedy wychodzili z lasów,
czasami któryś się nagle zapatrzył gdzieś, w jakiś punkt,
w jakąś dal, z kartą w ręce, która, jakby ją nagle odcięto,
przemierzała rozległe przestrzenie od morza do morza,
ale jakie to były morza, żywe czy martwe, nieważne,
bo już nikt nie myślał o ucieczce ni morzem,
ni lądem;

nie harfy wieszaliśmy na wierzbach, ale mokre gatki
i halki, czasem któraś przeprała jedwabne pończochy,
poruszały się w nieruchomym powietrzu z cichym
szelestem budząc w nas już nie dzieciach, po prostu
chłopkach słodki dreszcz;

nie śpiewaliśmy, bo jakże mieliśmy śpiewać, skoro –
słowa są Dzidka – nasze pieśni zostały tam, nad
Czeremoszem, na polach kukurydzy, w łąkach jęczmienia,
w oślepiającej bieli ziemniaków wyrywanych z nacią
z ziemi czarnej i tłustej, w srebrnych kłosach pszenicy,
w zapatrzonych prosto w słońce słonecznikach,
w studniach, w które wrzyskiwaliśmy nasze
imiona, aby dotarły do podziemnych miast,
w wysokich trawach, w których zaplątywały się
nasze psy, jakże mieliśmy śpiewać, skoro każdy
chciał, aby jego serce owinięte w liść łopianu,
pochowano tam, gdzie, a było to pewniejsze niż śmierć,
nigdy więcej jego stopa nie postanie; nie pozwolą
na to duchy żołnierzy radzieckich, które wychodziły
z grobów na szczycie Kamiennej Góry na nocny patrol,
czasem ktoś zderzył się z duchem, bywało, że chciał
go wyminąć, próbował z lewa, z prawa, w końcu

←

usłyszał jakby dochodzące z głębokiej studni:
spoj s nami – tiomnaja nocz', tolko puli swistajut
w dali, tolko puli swistajut...

Jakoż mamy śpiewać, mówili ludzie siedzący nad
wodami Kwisy, my, wygnańcy w ziemi cudzoziemców,
niech przyschnie język mój do podniebienia mego,
mówi we śnie stary człowiek w grubym palcie,
w czapce (lato!) naciśniętej na uszy, ba, myśli
strapiony, jak ma przyschnąć,
skoro mi go wyrwano.